

OUTI ALANKO-KAHILUOTO

Luukut auki kohti tuntematonta

Lissu Lehtimaja, *Levinasin kasvot*. Like, Helsinki 2008. 64 s.

Levinasin kasvot on Lissu Lehtimajan Taideteollisen korkeakoulun taiteellinen lopputyö. Kyseessä on jo Lehtimajan toinen sarjakuvamuotoinen kertomus, jossa aiheena on kohtaaminen filosofi(a)n kanssa. *Freiren kyydissä* (Like 2006), opinnäytetyö sekä, käsitteli brasilialaisen Paulo Freiren kasvatustilfilosofiaa. Näiden kahden albumin välillä on selvä jatkumo, vaikka ne itsenäisiä teoksia ovatkin.

Levinasin kasvot jakautuu kolmeen lukuun, joista ensimmäinen on otsikoitu ”Rakkaudesta dialogiin”. Tässä osassa kuvataiteen opiskelija Lissu lueskelee Freiren dialogisuuden ja rakkauden filosofiaa, istuu Juha Varton luennoilla ja keksii viimein, mistä ja miten hän haluaa lopputyönsä tehdä:

”Okei. Rakkaus.

Mitä tapahtuu kun mä kohtaan toisen ihmisen?

Jotain nöyryyttä ja rohkeutta tälaseen kohtaamiseen pitää liittyä. Ja tähän Levinasiin mun täytyy tutustua.

Tästä mä teen sarjakuvan!” (19)

Albumin toisessa luvussa (”Levinasin toinen”) Lissu yrittää ymmärtää, mistä Levinasin filosofiassa oikein on kysymys: miksi Levinas erkaantuu opettajastaan Heideggerista? Mitä Levinas tarkoittaa etiikalla ensimmäisenä filosofiina? Viimeisessä luvussa, otsikoltaan ”Maailmassa

toisen kanssa”, Lissu löytää Levinasin filosofian poliittisen ulottuvuuden – myös kansat ovat toisilleen toisia.

Levinasin lähtökohdat, kohtaaminen ja dialogisuus, ovat läsnä *Levinasin kasvoissa* paitsi tekstin, myös kuvien tasolla. Kuvissa Lissu ei vain lueskele, vaan myös keskustelee filosofien kanssa – kyselee, väittää vastaan, kysyy lisää. Myös itselleen tärkeät filosofit Lissu löytää toisten kautta tai ansiosta: Levinasin hänelle esittelee filosofian opettaja Juha Varto, joka myös todellisuudessa on toiminut Lehtimajan lopputyön ohjaajana. Sarjakuvassa Varto havainnollistaa dialogisuuden ideaa piirtämällä taululle avaruudessa kellovia palloja, joissa on pienet luukut, jotka tavallisesti pysyvät suljettuina. Dialogin syntyminen edellyttää, että toistensa ohi kulkeutuvien atomien luukut avautuvat yhtä aikaa. Lehtimaja korvaa nämä ikkunattomat pallukat (tai monadit) hauskaasti autoilla, jotka ajavat milloin etuluukku auki, milloin etuluukku kiinni.

Filosofinen, ei-akateeminen sarjakuva

Aiheestaan, alaviitteistään ja lähdeluettelostaan huolimatta *Levinasin kasvot* ei ole akateeminen tutkimus. Lissu on hyväntahtoinen ”tietämätön” lukija, joka vilpittömästi haluaa ymmärtää, miten rakkauden filosofian voi rakentaa lähtemällä toisen, kohtaamisen ja vastuun kä-

sitteistä. Lissua eivät tunnu kiinnostavan toisen ajattelun mahdolliset puutteet ja virheet. Silti sarjakuva toimii kelpo johdantona Levinasin ajatteluun, mistä kiitos Lehtimajan kärsivällisyydelle vääntää rautalangasta itselleen ja lukijalle Levinasin ajattelun keskeiset piirteet, samoin kuin sen, missä fenomenologien ajattelu ilmenee käsittämättömillään: ”Herranjumala... mitä nää jäbät on vetäny?” (25), Lissu puuskahtaa törmätessään Heideggerin olemisen ja ajan problematiikkaan.

Levinasin kasvot ei myöskään käsittele representaation kritiikkiä Levinasilla, vaikka sen käsittely sarjakuvan keinoin olisi epäilemättä ollut kiinnostavaa paitsi tekijälle myös lukijalle. Jos työ olisi akateeminen, tämä ehkä luvattaisiin tehdä ”tulevassa tutkimuksessa”. Lehtimaja ei myöskään ota esille Levinasin kriittistä suhdetta taiteeseen. Levinasin varhainen kiinnostus venäläisiin klassikoihin tulee esiin, mutta ei se, että venäläiseen kirjallisuuteen Levinasin tutustutti hänen elinikäinen ystävänsä, kirjailija-filosofi Maurice Blanchot, josta tuli paitsi Levinasin läheinen ystävä myös tämän elinikäinen keskustelukumppani. Nimenomaan Blanchot’n kanssa Levinas kiisteli siitä, miten toinen voidaan ymmärtää, ja voisivatko myös kieli, kirjallisuus ja taide toimia väylänä toisen kokemiseen ja kohtaamiseen.

Kohtaamisia toisten kanssa

Levinasille tärkeän representaation kritiikin teeman voi toisaalta löytää kirjan alun ja lopun kohtaauksista, jotka kuvaavat Lissun kohtaamista toisen kanssa. Pidin aivan erityisesti alun kahvilakohtauksesta, jossa Lissua ei esitellä suoraan, vaan häntä lähestytään näyttämällä ensin, miten toinen lähestyy Lissua. Emme näe toisen kasvoja, vaan meille näytetään ensin toiset kädet – kädet, jotka kaatavat kahvia, kantavat tarjotinta, maksavat kassalle. Toisen profiilin ja kasvot näemme vasta kun toinen lähestyy kahvilapöydässä istuvaa, kirjaansa syventynyttä tyttöä, joka lukee niin keskittyneesti, ettei lopeta vaikka toinen pyytää lupaa liittyä seuraan. Melkein luonnosmaisilla, graafisen selkeillä ja rauhallisilla kuvillaan Lehtimaja onnistuu kuvaamaan hienosti sen ajan, liikkeen ja tilan, jossa minän ja toisen välinen kohtaaminen syntyy.

Lissun omakohtaisesti koettu kohtaaminen filosofian kanssa päättyy kuviin, joissa Lissu istuu jälleen kahvipöydässä toisen kanssa, nyt toista vastapäätä. Taas kuvataan käsiä ja kahvimukeja. Toista ei näytetä, mutta Lissun avoimista, ystävällisinä kohti toista katsovista kasvoista näemme, että Lissu on valmis kohtaamaan toisen.